

15/11/2015

נושאונט מס' 36

דבר העורך

שלום לכם,

הפעם תמצאו בגליון מאמר של יושב ראש האגודה, **יצחק ברק**, על כרוז התעמולה האווירי הראשון בהיסטוריה. בנוסף אנו מביאים לכם את חלקו השני של המאמר המסכם את הרצאתו של **דמיאן לאגה** על נדירות בולאית בתצוגה. תגובות על מאמר זה יש להפנות לעורכים.

מספר אירועים בולאיים עומדים על הפרק: ביום חמישי ה-26 בנובמבר ייערך מפגש חברים במוזיאון ארץ ישראל ברמת אביב. הפעם יספר לנו **נמרוד דגני** על האוסף שלו, המוקדש להובלת המים מן הטבע אל הבית. על סמך הכרות עם נמרוד ועם האוסף שלו אנו יכולים לומר בפה מלא שזהו סיפור מרתק הן בנושא איסוף והן מבחינת חווית האספן – כיצד הגיע לנושא וכיצד הוא מפתח אותו. בואו בהמוניכם!

ביום רביעי ה-9 בדצמבר (נר שלישי של חנוכה) יתקיים יום הבולאות ה-29. בתכנית הפעם אין הרצאות תימאטיות, אך למרות זאת יש תכנית מרשימה ובה הרצאות של מרצים משובחים (ביניהם חברנו **משה רימר**) על נושאים בולאיים מעניינים. ההשתתפות בכנס מחייבת רישום מוקדם במשרדי התאחדות בולאי ישראל. אנא צרו קשר עם לאה בטלפון 03-6295547.

במהלך יום הבולאות יצא לאור החלק השלישי בסדרה של הספרים על הדואר הארץ בתקופת המעבר. עד כה התפרסמו שני חלקים: "ערים במצור" (בשני כרכים) ו"קשרי דואר לחו"ל". עתה רואה אור החלק השלישי, פרי עטו של **צבי אלוני**, המוקדש לשירותי הדואר הרשמיים בתקופה זו. אנו ממליצים בחום לכל בולאי "המכבד את עצמו" לקנות את כל ספרי הסדרה, המהווים מופת של מחקר בולאי, ומנציחים תקופה מרתקת בתולדות עמנו.

המשך פעילות בולאית מבורכת,
יורם ולורנס

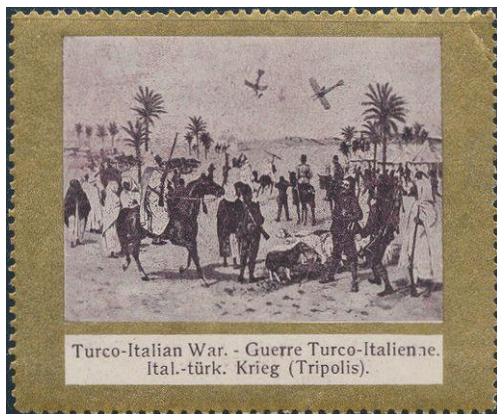
איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית

בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

דואר מהשמים

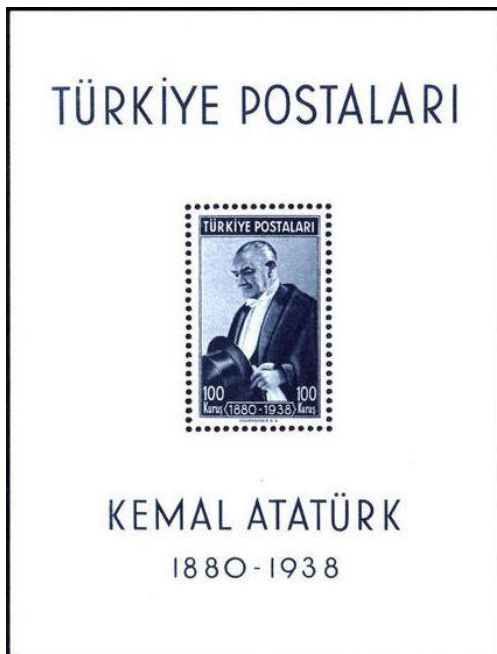
יצחק ברק

בסוף המאה ה-19 החלה התפוררות האימפריה העות'מאנית, כאשר מעצמות כגון רוסיה, אנגליה, צרפת ואיטליה נגסו ממנה טריטוריות רבות במלחמות אותן הן ניהלו כנגד העות'מאנים. איטליה טענה לבעלות על חלקים בצפון אפריקה, וב-29.9.1911 הכריזה מלחמה על טורקיה. התוצאה הייתה כניעת טורקיה ב-18.10.1912 וכיבוש טריפוליטנה, פזאן וקירנאיקה, שהרכיבו מאוחר יותר את לוב.

תוית פרטית המראה את הכוחות העות'מאנים יורים על מטוסים איטלקים

המלחמה הייתה מצומצמת בהיקפה ונמשכה זמן קצר יחסית, אך היא כללה מספר חידושים טכנולוגיים חשובים בשדה הקרב, הקשורים ליכולת האווירית שזה עתה התפתחה. האיטלקים הפעילו צפלינים ומטוסים למטרות מודיעיניות. ב-1 בנובמבר 1911 הטיל מטוס איטלקי מדגם "אטריך" פצצה על כוח אויב בשדה הקרב. הייתה זו הפעם הראשונה אי פעם בה נעשה שימוש במטוס ככלי תקיפה. במהלך אותה מלחמה הצליחו הכוחות הטורקיים, שלא היו מצוידים כמוזן בתותחים נגד מטוסים, להפיל מטוס איטלקי באמצעות ירי מרובים! גם כאן מדובר, כמוזן, במקרה ראשון של הפלת מטוס בשדה הקרב.

גליונית מזכרת לכבוד אטאטורק

האיטלקים נהנו מיתרון מכריע בשדה הקרב, הן טכנולוגית והן כמותית, כך שניצחונם אינו מפתיע. בצד הטורקי התבלט קצין צעיר בשם **מוסטפא כמאל אטאטורק**, מי שיהיה מאוחר יותר הנשיא הראשון של טורקיה לאחר מלחמת העולם הראשונה

בתחילת ינואר 1912 זיהה הצי האיטלקי בים סוף שיירת אניות טורקיות העושה דרכה לכיוון מצרים. בקרב שהתפתח טובעו כל האניות הטורקיות ורק יאכטה אחת שרדה, נלכדה והובלה לעבר לוב.

ב-12.1.1912 הטיל חיל האוויר האיטלקי כרוזים כתובים בשפה הערבית מעל השבטים הברברים שבלוב. אלו מבין התושבים אשר ידעו קרוא וכתוב יכלו ללמוד מהכרוזים על הניצחון הימי של הצי האיטלקי. הכרוז גם סיפר בגאווה אודות היאכטה שנלכדה, ואשר

איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית
בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

תוצג לראווה על ציודה ונישקה, בטאראבלוס (טריפולי של היום). על כרוז התעמולה – הראשון מסוגו אי פעם – חתום "המושל הצבאי האיטלקי".

تليغات رسميه

بلغ دولة والى قطرى طرابلس الغرب وبنغازى من جانب
رياسة هيئة الوزاره الايطاليه التلغراف الآتى: فهنا من المعلومات
التي وصلتنا ان سوقيات السلاح والعساكر التركيه التي كانت
أقلعت من ساحل البحر الاحمر العائد لجزيره العرب متوجهة
الى قطر بنغازى مجنازه بئر مصر. فلاجل منعها نهياً، بعض
بواخر ايطاليه مجنازه لمراقبه البحر. وفي هذه الساعه بلغنا من مصوع
بامضاء حضره القائد البحري (جورينا) تلغراف الذى يلى
انى مع الاقتحار ابلغ دولتكم ان الطارده { كاريالدينو }
القادمة الآن اخبرت ان الطرادات الثلثه الايطاليه يعنى (بيسموتي)
و { كاريالدينو } { وآرسيليه } صادفت بتاريخ ٧ من الجارى
تجاه بندر قنفذه الواقعه على ساحل البحر الاحمر سبع سفان
مدفسيه عثمانيه مع يخت عمانى ايضا اسمه { جوڤيت } وعقب مقاومه
شديده حدثت بين الطرفين كانت النتيجة محو المدفيعات العثمانيه
المذكوره عن اصلها وبنامها وفضلا عن ذلك اخذت الطرادات
الايطاليه اليخت المارذكره اسيراً ولله الحمد لم يلحق ايطاليه
ادنى ضرر من ذلك والان منتظره قدوم الباخره الساجبه
اليخت الاسير مع كل ماكان يشتمل عليه من المدافع والذرايات
وسائر الغنائم الحربيه التركيه
طرابلس الغرب في ١٢ كانون الثانى سنه ١٩١٢
امضا: رئيس مجلس الوكلاء
جوليتى

יצחק ברק הוא יושב ראש איל"ת ושופט תימאטי בינלאומי. הוא אוסף ומציג את תולדות התעופה מראשיתה ועד לשנת 1914. התצוגה שלו זכתה מספר פעמים במדליה מוזהבת גדולה בתערוכות בינלאומיות. כתובתו למשלוח תגובות: ifib@inter.net.il

איך להציג פריטים נדירים – חלק שני דמיאן לאגה

הקדמת העורך: במהלך אליפות אירופה לבולאות תימאטית שנערכה בחודש מאי באסן נתן דמיאן לאגה הרצאה על השאלה כיצד להציג פריטים נדירים. מאמר זה, שיפורסם במספר חלקים, מבוסס על הרצאה זו. הנוסח העברי וחלק מההסברים הם שלי, אך הדוגמאות והרעיונות הן כולן של מר לאגה.

* *
*

בחלקו הקודם של מאמר זה זנו בדרכים בהן יכול המציג לתאר פריטים נדירים, ועמדנו על ההבדל בין הניסוחים "נראה", "ידוע" ו"מתועד". שימוש מדויק בניסוחים אלו חשוב מאוד, ומדגים ידע בולאי של המציג. אולם ברור שמלבד שאלות הניסוח – שהן חשובות כשלעצמן – נודעת חשיבות עצומה למידת הנדירות של הפריטים, ובכך נעסוק בחלק זה של המאמר.

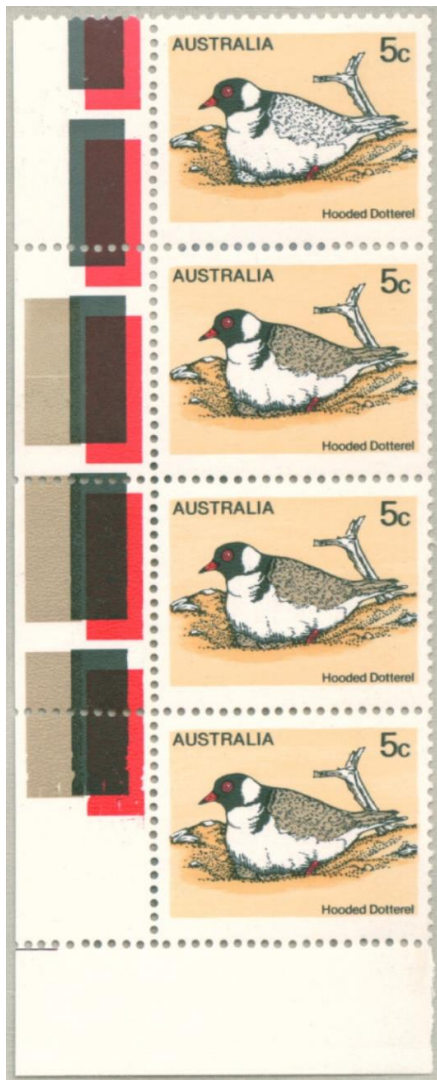
טעויות של צבע חסר הינן סוג פריטים המופיע בתצוגות רבות. כאן חשוב לא רק לדעת את מידת הנדירות של הפריט, אלא גם להבחין בין הנדיר לנדיר עוד יותר. הנה צמדה של שלושה בולים מניו זילנד עם טעות הדפסה: הצבע השחור חסר בבול השמאלי וחלקו השמאלי של הבול המרכזי. מבחינה תימאטית זהו פריט נהדר עבורי: אני משתמש בו לדון בשינויים האבולוציוניים של צבעי הציפורים, וכך אני מעניק לטעות ההדפסה משמעות תימאטית. מבחינה בולאית זהו פריט נדיר: רק גיליון אחד התגלה עד היום עם שגיאת דפוס זו. בתצוגה שלי אני, כמובן, מציין זאת, אך אני מוסיף כי רק עשר צמדות כאלו ייתכנו. טקסט בולאי המגדיר כמה פריטים מסוג זה ייתכנו יעזור לשופט להבין את נדירותו של הפריט.

הנה דוגמה נוספת, דומה במקצת. הפעם מדובר בצמדה של ארבעה בולים מאוסטרליה, כאשר בבול העליון חסר הצבע החום, דבר המשווה לציפור גוון שונה לחלוטין. טעות זו נתגלתה בגיליון בודד, וקיימים חמישה עשר בולים שגויים. ברור שזו רמת נדירות גבוהה, אולם בפריט שלי יש ייחודיות נוספת: שול הגיליון, בו מודפסים הצבעים המשתתפים

איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

בצורה מלבנית, חושפים את העדר הצבע החום בבול העליון בצורה ברורה. זהו פריט ייחודי, שכן יש רק שלושה בולים עם הטעות משולי הגליון, ורק אחד מהם מחובר בצמדה לחלק התחתון של הגליון שבו הבולים נדפסו כשורה.

מה הלקח למציג במקרה זה? ראשית, לא להסתפק בפריט נדיר, אלא לחפש את הטוב ביותר. שנית, להסביר לשופט במסגרת הטקסט הפילאטלי את ייחודו של הפריט. מציג שאינו עושה זאת לא יכול להלין לאחר מכן על הניקוד אותו קיבל מהשופטים.

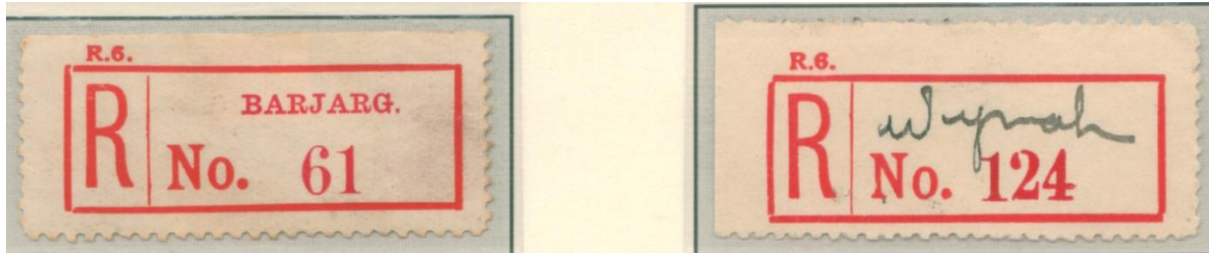
סוג פריטים בהם אני עושה שימוש נרחב בתצוגה שלי הוא תוויות דואר רשום ממקומות אשר לשמן נודעת משמעות תימאטית. חלק מתוויות אלו הינן נדירות ביותר, משום שהן ממשרדי דואר כפריים אשר שירותו אוכלוסיה זעירה בלבד. התוויות הנראית כאן היא ממשרד הדואר של בן בולן – שם

אשר משמעותו היא ציפור שיר. משרד הדואר נפתח בשנת 1889 ונסגר בשנת 1965, ושירת בסך הכל 32 בתי אב. ככל הנראה זוהי התווית היחידה ששרדה עד ימינו. מלבד ציון עובדה זו ("התווית היחידה הידועה כיום") כדאי למציג לרשום את הידע הבולאי אותו ציינתי לעיל. כל שופט יבין כי מדובר בפריט נדיר, מאחר ומדובר במשרד דואר במקום שכוח אל, אשר שירת אוכלוסייה זעירה בלבד.

הנה שתי דוגמאות נוספות: התווית משמאל היא מיישוב במדינת ויקטוריה בשם ברג'אנג (= שקנאי). משרד הדואר פעל בין השנים 1915 ל-1970 ושירת 15 בתי אב. די בציון עובדות אלו כדי שהשופט יבין כי מדובר בפריט נדיר ומיוחד. התווית מימין היא מיישוב בשם ווימה. יישוב זה נמצא בתחומי ניו-סאות' ווילס, סמוך לגבול עם ויקטוריה. סניף הדואר נפתח בשנת 1912 ושירת שבעה בתי אב במהלך שנות העשרים העליזות של המאה הקודמת. בשלב מסוים במהלך אותן שנים חברו למנהל הסניף תוויות דואר רשום, והוא לקח תוויות ריקות של מדינת ויקטוריה הסמוכה ומילא את שם היישוב בכתב יד. מדובר במקרה היחיד בו נתקלתי שבמהלכו יישוב בניו-סאות' ווילס עושה שימוש בתווית של מדינת ויקטוריה.

איל"ת – אגודה ישראלית לבולאות תימאטית בית יואל, נמל ת"א 40, תל-אביב 6350671

דרך נוספת לציין נדירות היא למסור מידע על כלל הפריטים הקיימים. הנה תווית דואר רשום ממשרד דואר בשם ווילארו. המשרד נפתח בשנת 1899 ונסגר בשנת 1917 – תקופה קצרה במהלכה הוא שירת מספר מדהים של שלושה משקי בית בלבד. אין פלא, איפוא, שפריטים ממשרד זה הינם נדירים ביותר. למעשה, פרט לתווית זו ידוע רק עוד פריט בולאי אחד נוסף - חותמת משנת 1911 – ממשרד זה. בתצוגה שלי אני מציין לא רק את שנות הפעילות של המשרד ואת מספר בתי האב שנעזרו בשירותיו, אלא גם את המידע אודות הפריט הנוסף. זוהי הפגנה של ידע בולאי, המסייעת לשופט להבין את נדירות הפריט.

עד כאן עסקנו בדרכים בהן יכול המציג לטעון באופן ישיר לנדירותם של הפריטים אשר ברשותו. בחלק הבא של המאמר נתאר דרכים עקיפות להשגת אותה מטרה.